

BIRKIRKARA FI ŻMIEN IL-GWERRA

...tifikiriet ta' 50 sena ilu

Il-Knisja Parrokjali - illum Bażilika - tat kenn lil diversi statwi prezzjuži u devoti li ngiebu hawn għal sigurta' akbar. Princípalment kien hemm l-istatwa ta' l-Immakulata u l-Kwadru titolari ta' Bormla, u l-isttwa ta' Marija Bambina, Ss.ma Trinita', r-Rendentur mirakuluż, kollha ta' l-Isla. Il-Kolleġġjata ta' San Pawl Nawfrāġu tal-Belt bagħtet xi ventartali tal-fidda u xi oġġetti oħra prezzjuži biex jinżammu fit-teżor tal-Bażilika.

Il-festi titulari kien kostretti li jiġu čelebrati fil-knejjes meta kien possibl. Kurjuż il-każ tal-festa ta' Marija Bambina ta' l-Isla. Il-Bażilika ta' l-Isla ġġarbet kważi għal kollo waqt l-attakk qalil mill-ajru fuq l-H.M.S Illustrious fis-16 ta' Jannar 1941. Bili s-Sengleani kienu mferrxa bħala refuġjati, il-festa tal-Vitorja ta' dik is-sena saret parti fir-Rabat u parti fin-Naxxar. Il-festa ta' l-1942 saret fil-Parroċċa ta' Santa Liena.

L-iskola primarja tal-Gvern kienet konvertita fi sptar, bl-isem ta' St.Francis. B'hekk il-klassijiet kienu mferrxin 'I hawn u 'I hinn : fil-knejjes, fil-mużewijiet, fil-Azzjoni Kattolika, u fi kmamar fid-djar privati. Wisgħa għat-tfal kollha - Karkarizi u ulied ir-refuġjati ma kienx hawn, tant li xi wħud kienu ristretti li jattendu filgħodu w-oħrajn wara nofsinhar, ġimgħa mhux bħall-oħra. Fl-Oratorju ta' San Domenico Savio kien hemm il-klassijiet tas-Seminaristi. Il-Freres ta' De La Salle, magħrufin għat-taħriġ tat-tfal subiex jidħlu apprendisti fid-dockyard, fetħu il-klassijiet tagħhom ta' emerġenza wkoll fl-Oratorju ta' Triq San Ġiljan.

Barra l-isptar fl-iskola ta' Triq Brared, is-Sala Ewlenija tal-Kulleġġ San Alwiġi wkoll serviet ta' sptar tul il-gwerra. Fil-gwerra u sa ftit snin wara Birkirkara saret čentru kummerċjali kbir, u lok ta' divertiment u rikreazzjoni. Barra l-Ufficiċi tal-Gvern u żewġ sptarjiet, ħafna mill-ħwienet tal-Belt trasferew in-negożju tagħhom hawn ukoll.

Kull filgħaxija il-Wied ha post Strada Rjali tal-Belt. Hlejjaq ta' nies - l-aktar xebbi u ġuvintur - minn fost dawk refuġjati u ta' l-Irħula qrib, flimkien mal-Karkarizi kienu jqattgħu sīgħat jippassiġġaw fil-wied f'nofs it-triq. Billi l-petrol kien kontrollat, ma kienx hawn karozzi.

It- "Talkies" Roxy u Prince kienu fl-aqwa tagħhom, u l-ħwienet tax-xorb jew inbid kienu dejjem mimmljin bin-nies. Ħafna mnn dawn il-ħwienet ta' dak iż-żmien illum biddlu n-natura tan-negożju tagħhom.

Il-Karkarizi taw sehemhom għad-difiża ta' Malta bħala suldati baħrin u bħala

Is-Sala tat-teatrin tal-Kulleġġ San Alwiġi mibdual fi sptar tul il-gwerra. (Ritratt F.L. Tortell)

Il-Pipers tar-Royal Irish Fusiliers waqt esibizzjoni fil-Pjazza fuq il-planċier tal-banda fl-4 ta' Ĝunju, 1938. (Ritratt L.F. Tortell)

helpers magħrufa ta' I-A.R.P. (Air Raid Precaution). Minkejja li strateġikament Birkirkara kienet konsiderata bħala "safe area" xorta waħda daqet ftit mill-imratal-Gwerra.

Waqqħu bombi fit-toroq Ganu, Brared, I-İmsida, Vitorja, San Rokku, it-Torri, il-Laqxija, Pjazza Santa Liena u bandi oħra fejn għadd ta' bini ġġarrat. L-aktar każ ikrha kien fil-31 ta' Lulju 1942 meta splodiet bomba li kienet intefgħet fil-lejl ta' qabel, u mietu 13-il ruħ u bosta oħrajn feruti gravi. Dan il-każ kien fi Triq L-İmsida f'kantuniera ma' Triq Santa Liena.

Fl-Istazzjon l-antik tal-ferrovija twaqqa' mafkar tal-vittmi Karkariżi fil-gwerra. Tul il-gwerra in-nies kienet in-nies tittallab ħerqana u aktar mis-soltu. Wara r-rużarju ta' kuljum kien jingħadu għal bosta drabi għadd ta' ġakulatorji bħal ngħidu aħna Sanctus Deus, Sanctus Fortis, Sanctus Immortalis ...Miserere Nobis.

Oħra li kienet tipikament Maltija kienet tgħid hekk: "Qalb ta' Ĝesu` u ta' Marija, itilqu l-bombi fil-baħar jew fil-ħamrija"

Fi Sqaq Is-Salib fi Triq San Giljan kien hemm stazzjon tas-Searchlights - permess ta' dawl qawwi ħafna dawn kienu jidentifikaw l-ajruplani ta' l-ġħadu bil-lejl. Ftit metri bogħod kien hemm il-fortizza qalila tal-Qroqq - fejn illum hi mibnija l-Universita' .

Billi l-importazzjoni ta'l-ikel u ħwejjieg oħra kummerċjali kienet wieqfa għal kollo - inħolqot skarsezza kbira. Il-ftit oġġetti li kien hawn kien jiġu rekwiżizzjoni mill-Gvern u jitqassmu bir-ration. Biex għinu f'dan in-nuqqas serju ta' l-ikel, kien jitqassam ikel, kien jitqassam ikel msajjar minn kċejjen apposta - magħrufa bħala Victory Kitchens. Kienet borma fqira għall-aħħar - iżda għall-anqas il-ftit ikel li kien hawn kien jitqassam fost il-poplu. Fl-istess waqt kienet issir ekonomija mill-pitrolju, sulfarini, ħatab etc.

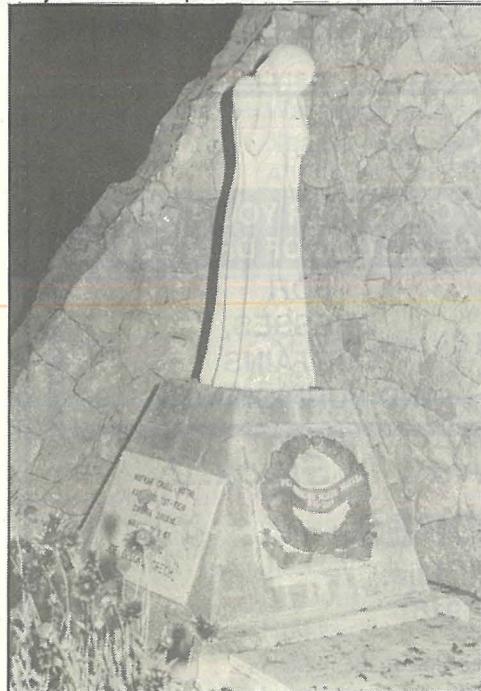
Bħal kull belt jew raħal ieħor f'Malta kellna x-xelters - privati jew pubbliċi. Dawn kienu postijiet mhaffra fil-blat għall-kenn mill-bombi.

Ir-Re Ġorġ VI wasal Malta fl-20 ta' Ĝunju 1943 fuq I-H.M.S. Aurora għal żjara qasira. Ir-Re żar l-ewwel it-Tarzna u mbagħad it-Tiġiet ibliet u għaddha minn Birkirkara fi triqtu għall-Palazz ta' San Anton. Il-Banda daqqet fanfara u l-"God Save the King" hekk kif ir-Re għaddha mill-Wied minn quddiem il-Każin. Il-George Cross ingħata lil Malta fil-15 ta' April 1942 għall-qlubija.

Hafna familji mill-inħawi tal-port l-aktar mit-tliet ibliet, jew il-Kottonera, kienu refugjati f'Birkirkara. Il-Karkariżiaw kenn lil dawn in-nies u waqfu magħħom mill-aħjar li setgħu. B' "ta' fuqhom senduqhom" kienet espressjoni ta' kompassjoni

Dehra fi Fleur-de-Lys tal-Pellegrinaġġ storiku tad-19 ta' Novembru 1944, meta l-Kunċizzjoni (u l-inkwadru) ittieħdu lura f'Bormla wara li nżammu fil-Parroċċa ta' Santa Liена tul il-Gwerra. Hdejn l-istawta fuq il-lemin tidher id-dahla ta' xelter.

Mafkar fl-istazzjon antik tal-Ferrovija għall-vittmi Karkarizi tal-gwerra 1939-1945.

11.6.1940: Philip Busuttil (ritratt) u K. Galea kienu l-ewwel vittmi Karkarizi.

Il-qawmien ta' l-industrija wara l-gwerra. Id-Ditta Ant. Pisani fl-1945 illum Dreamland Bedding Works.

J.B. STORES

TEXTILES

NOW CAN OFFER YOU A LARGER
SELECTION OF DRAPERY

FOR
DRESSES,
CURTAINS

AND FURNISHINGS

J.B. Store:

Summer Textiles Now in Stock!!!

J.B. STORES,

L'Ikklin Rd., Lija.

Tel: 446918

Il-Management u l-haddiema jixtiequ l-festl t-tajba
lil kulħadd.

għax il-biċċa l-kbira minnhom ġew B"Kara meta darhom iġġarfen għal kollo. Tajjeb jew ħażin għexna l-gwerra flimkien bħall-aħwa. Uhud baqgħu hawn, oħrjan iżżeġu Karkariżi. Hafna minn dawn il-familji kienet ta' certu integrita` u istruiti sewwa. L-integrazzjoni tagħhom mal-poplu Karkariż kienet ta' benefiċju reċiproku fl-oqsma soċċo-kulturali, reliġjużi u političi. Dawk li telqu lura f'pajjiżhom, għadhom iħarsu lejn Birkirkara b'ċertu nostalgija għaż-żminijiet diffiċċi, iżda wkoll sbieħ li għexu waqt il-gwerra.

Minkejja il-bombi u dak kollu li kien qed jiġri, it-tfal baqgħu jgħixu il-ħajja normali tagħhom. Il-ġugarelli (importati) kienet intesew. Il-Logħob u mogħidja taż-żmien popolari kienet konnessi mal-gwerra. Qtajjet tat-tfal subien jilagħbu ta' suldati kienet ħaġa komuni; drill, marċ, azzarini ta' l-injam, bottijiet, tarki, u minn kollo. Iż-żurzieqa ta' fuq il-bokka tax-xelter kienet ukoll popolari (bandli ma kienux jeżistu) u t-tfal kienet jqattgħu sīghat sħaħi jizzersqu fuq is-saqaf tal-konkos. Il-ħarba ukoll kienet popolari l-aktar billi id-dlam tax-xelter ħoloq lok mill-aqwa biex jistaħbew fi.

Sadattant, l-insib, ġiri fl-eğħlieqi u logħob bl-affarijiet tal-Knisja baqa' sejjer bħas-soltu.

L-ġhanja popolari tul il-gwerra kienet il-famuża "Lili Marlène" Din kienet kanzunetta Ġermaniża li l-Inglizi kienet għamlu tagħhom, bi kliem naturalment jaqbel. Parti mill-verżjoni bil-Malti kienet hekk:

"Hemm trid tarana għaddejin,
Wara xulxin...
Nhar ta' Hamis...
Aħħriflhom, Oh sinjur."

Għanja popolari oħra kienet:

"Kelli dgħajsa illi biha kont nistad,
Giet il-lieva u ġabruni għal suldat;
Minn sinjur ġabuni fqir,
Kelli nuža l-azzarin.....
Singing I, I, Yuppee, Yuppee, I

Kont qed nilbes il-piġama daqq air raid,
Jien tlajt niġri sitta sitta fuq il-bejt;
Dawwart wiċċi ma nafx x'rājt,
Rajt id-dijs tas-“searchlight..”
Singing I, I, Yupee, Yuppee I.”